

Fundusze strukturalne UE jako jeden z czynników pobudzania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw – przegląd funduszy dostępnych w okresie programowania 2007–2013 w województwie podkarpackim

Arkadiusz Świadek¹, Marlena Płonka²

Wstęp

Innowacje są w dobie gospodarki opartej na wiedzy niezwykle istotnym czynnikiem konkurencyjności i rozwoju przedsiębiorstw. Zazwyczaj zakup i wdrożenie rozwiązań innowacyjnych związane są ze znacznymi nakładami. W związku z powyższym, tworzenie i utrzymywanie potencjału innowacyjnego wymaga od przedsiębiorstw pozyskiwania odpowiednich zasobów, w tym środków finansowych. Polska gospodarka cechuje się jednak nadal zbyt niską innowacyjnością zarówno wśród dużych firm, jak i sektora MSP, pomimo skierowanych na rozwój innowacji środków finansowych w ramach funduszy strukturalnych poprzedniego i bieżącego okresu programowania. Rozwój innowacyjności przedsiębiorstw w Polsce może być obecnie finansowany z różnych źródeł, jednak w niniejszym artykule zostały szczegółowo omówione fundusze strukturalne zarówno na poziomie kraju, jak i na poziomie regionu.

Niniejszy artykuł zawiera omówienie źródeł finansowania przedsięwzięć innowacyjnych oraz przegląd i charakterystykę programów, których oferta stwarza przedsiębiorstwom z województwa podkarpackiego szansę na ich realizację. W ostatniej części artykułu przedstawiono analizę korzyści i barier w wykorzystywaniu środków unijnych, które mają bezpośrednie przełożenie na stopień korzystania z tych funduszy.

Artykuł składa się z części teoretycznej, w której najpierw przedstawiono definicję innowacji, a następnie wskazano na możliwości finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw z województwa podkarpackiego, oraz z części badawczej.

Celem badania była próba wskazania barier i korzyści związanych z pozyskiwaniem środków z funduszy strukturalnych mających wpływ na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw z woj. podkarpackiego. Problem jest o tyle istotny, że przedsiębior-

¹ Prof. UZ dr hab. Arkadiusz Świadek, Zakład Innowacji i Przedsiębiorczości, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Uniwersytet w Zielonej Górze

² Mgr Marlena Płonka, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet w Szczecinie

stwa z jednej strony wykazują duże zainteresowanie wdrażaniem przedsięwzięć innowacyjnych z funduszy strukturalnych, widząc związane z tym korzyści, z drugiej jednak strony dostrzegają szereg barier ograniczających dostęp do tych funduszy. Badania przeprowadzono w oparciu o kwestionariusz ankietowy na grupie 100 przedsiębiorstw z województwa podkarpackiego.

Istota innowacji

Rosnące znaczenie gospodarcze innowacji i innowacyjności przedsiębiorstw sprawia, iż zjawisko to coraz częściej obecne jest w literaturze ekonomicznej oraz w praktyce gospodarczej i społecznej. Znajduje to odzwierciedlenie w mnogości przedstawianych definicji innowacji i rodzi trudności w stworzeniu jednoznacznej interpretacji pojęcia.

Definicja innowacji ma swoje źródło w języku łacińskim, gdzie słowo *innovare* oznacza tworzenie czegoś nowego. Innowacja początkowo utożsamiana była ze „zmianą wprowadzoną po raz pierwszy do procesu produkcyjnego” [Mansfield 1989: 473]. Tak też rozumiano wynalazki, które bezpośrednio służyły rozwojowi techniki i technologii [Ciborowski 1999: 11]. Z biegiem czasu termin „innowacja” stawał się coraz szerszy, wykraczając poza ramy wynalazku czysto technicznego. Na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat pojmowanie innowacji ulegało stopniowym zmianom.

Według metodologii statystyki europejskiej podręcznika *Oslo Manual* innowacja ma miejsce, gdy nowy lub ulepszony produkt zostaje wprowadzony na rynek albo nowy lub ulepszony proces zostaje zastosowany w produkcji. Przy czym produkt ten i proces są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego go przedsiębiorstwa [*Oslo Manual* 2005 ([http](http://))]. W rozumieniu *Oslo Manual* innowacja techniczna oznacza obiektywne udoskonalenie właściwości produktu lub procesu bądź systemu dostaw w stosunku do produktów lub procesów dotychczas istniejących. Mniejsze techniczne lub estetyczne modyfikacje produktów lub procesów, niewpływające na osiągnięcia, koszty lub też na zużycie materiałów, energii i komponentów, nie są traktowane jako innowacje techniczne. Określenie „wyrób technicznie nowy” („technologicznie nowy”) oznacza, że zmiany o charakterze czysto estetycznym czy zmiany dotyczące wyłącznie wyglądu wyrobu nie są uważane za innowacje [*Innowacyjność 2006* ([http](http://))].

Współczesna definicja słowa „innowacja” mówi nam o silnym związku tego pojęcia z pojęciem przedsiębiorczości. „Innowacja – w gospodarce wdrażanie nowych technologii, organizacji i instytucji. Innowacje technologiczne są następstwem postępu naukowo-technicznego. Innowacje organizacyjne i instytucjonalne są ściśle powiązane z przedsiębiorczością, stanowią jej nieodzowny element. Wdrażanie innowacji jest związane ze szczególnie wysokim stopniem ryzyka” [www.encyklopedia.pwn.pl].

Źródła finansowania innowacji

Innowacje są dziś podstawą rozwoju zarówno największych gospodarek światowych, jak i pojedynczych dynamicznie rozwijających się przedsiębiorstw. Rosnąca

konkurencja wymusza ciągle ulepszanie jakości towarów oraz doskonalenie oferowanych usług. Realizacja przedsięwzięć innowacyjnych umożliwiających rozwój przedsiębiorstwa i wzrost jego wartości wymaga pozyskania kapitału, który sfinansuje te inwestycje [Janasz W. 2011: 42]. Analizując źródła finansowania działalności innowacyjnej, przedsiębiorstwa poszukują najdogodniejszych dla siebie form pozyskania kapitału, który może sfinansować innowacyjne inwestycje.

Trudno jest wskazać najlepszy i uniwersalny sposób finansowania działalności innowacyjnej w przedsiębiorstwie. Działalność innowacyjna, szczególnie ta fundamentalna, jest na ogół związana z dużymi nakładami, długim okresem zwrotu i specyficznym ryzykiem. Biorąc pod uwagę wewnętrzne źródła finansowania, do których można zaliczyć: środki z zysku przeznaczone na działalność bieżącą i rozwój, amortyzacje, środki uzyskane ze sprzedaży posiadanego majątku trwałego i obrotowego, rezerwy tworzone na zapłatę przyszłych zobowiązań, łatwo jest zauważyć, że ze względu na specyfikę cyklu życia produktu innowacyjnego finansowanie tego rodzaju przedsięwzięć ze źródeł wewnętrznych, szczególnie w małych firmach, nie jest w stanie pokryć potrzeb finansowych. Konieczne są więc do realizacji przedsięwzięć innowacyjnych w przedsiębiorstwie kapitały obce, wśród których najpopularniejsze są kredyt i leasing, ale na rynku usług finansowych dostępne są też fundusze pomocowe, w tym fundusze strukturalne UE, pożyczki sektora pozabankowego czy fundusze Private Equity.

Fundusze strukturalne UE – przegląd dla województwa podkarpackiego

Wspieranie szeroko rozumianych działań innowacyjnych można odnaleźć niemal w każdym z programów obecnego okresu programowania na lata 2007–2013, jednak największy nacisk na takie działania położony jest w PO IG, PO KL oraz programach regionalnych, jak również w Europejskiej Współpracy Terytorialnej. W dalszej części artykułu zaprezentowano najważniejsze działania poświęcone wspieraniu innowacyjności w bieżącym okresie programowania.

Program operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) jest jednym z instrumentów realizacji „Narodowych strategicznych ram odniesienia 2007–2013” (NSRO). Głównym celem PO IG jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa. Wszystkie osie priorytetowe PO IG mają na celu wspieranie innowacyjności oraz działań, które wspomagają innowacyjność. Przez innowacyjność w PO IG rozumie się wdrożenie nowości do praktyki gospodarczej. Uszczegóławiając tę definicję, przez innowację rozumie się wprowadzenie do praktyki nowego lub znacząco ulepszanego rozwiązania w odniesieniu do produktu (towaru lub usługi), procesu, marketingu lub organizacji.

PO IG realizowany jest poprzez osiem priorytetów tematycznych oraz priorytet Pomoc techniczna:

1. Priorytet I – Badania i rozwój nowoczesnych technologii. W ramach powyższej osi priorytetowej wspierane są:
 - prognozowanie kierunków badań naukowych,
 - prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych,

- dofinansowanie strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych,
 - odmładzanie zasobów ludzkich nauki,
 - projekty rozwojowe o charakterze aplikacyjnym,
 - inwestycje przedsiębiorców w zakresie prac B+R.
2. Priorytet II – Infrastruktura sfery B+R. W ramach tej osi priorytetowej wspierane są:
- inwestycje w aparaturę naukowo-badawczą,
 - procesy restrukturyzacyjne konsolidujące jednostki naukowe,
 - niezbędne inwestycje związane z utrzymaniem i rozwojem infrastruktury informatycznej nauki.
3. Priorytet III – Kapitał dla innowacji. W ramach tej osi priorytetowej wspierane są:
- instrumenty niezbędne z punktu widzenia inicjowania działalności innowacyjnej MSP oraz wsparcia jej w początkowych etapach wzrostu,
 - tworzenie na bazie innowacyjnych pomysłów nowych przedsiębiorstw, w tym spin-off'ów,
 - MSP na początkowych etapach wzrostu (poprzez wsparcie kapitałowe),
 - działania na rzecz zaktywizowania rynku indywidualnych inwestorów kapitałowych.
4. Priorytet IV – Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia. W ramach tej osi priorytetowej wspierane są:
- przedsięwzięcia w zakresie wdrażania wyników prac B+R realizowanych przy wsparciu otrzymanym w ramach I priorytetu na prowadzenie prac B+R,
 - projekty przedsiębiorców polegające na wdrażaniu własnych lub nabytych nowych technologii,
 - projekty przedsiębiorstw zarówno z sektora produkcyjnego, jak i usługowego w zakresie realizacji nowych inwestycji obejmujących nabycie innowacyjnych rozwiązań technologicznych,
 - projekty przedsiębiorstw z sektora nowoczesnych usług tworzących znaczącą liczbę miejsc pracy, w szczególności dla wysoko wykwalifikowanych pracowników.
5. Priorytet V – Dyfuzja innowacji. W ramach wymienionej wyżej osi priorytetowej wspierane są:
- powiązania kooperacyjne o znaczeniu ponadregionalnym, w szczególności wspólne przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym i doradczym,
 - sieci instytucji otoczenia biznesu o znaczeniu ponadregionalnym oraz instytucji o zasięgu ogólnokrajowym,
 - kompleksowe przedsięwzięcia wyspecjalizowanych ośrodków innowacyjności, w szczególności parków technologicznych zlokalizowanych na obszarach o wysokim potencjale rozwojowym.

Celem głównym programu operacyjnego Kapitał Ludzki jest wzrost zatrudnienia i spójności społecznej, a do osiągnięcia tego celu przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych, do których należą:

- podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,

- poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce,
- upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy,
- zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa,
- wzrost spójności terytorialnej.

Projekty z zakresu działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej realizowane mogą być w ramach następujących priorytetów:

1. Priorytet II – Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących. Celem priorytetu jest przede wszystkim podnoszenie i dostosowanie do wymogów gospodarki opartej na wiedzy kwalifikacji pracowników i przedsiębiorców oraz zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług świadczonych na rzecz przedsiębiorców oraz osób rozpoczynających działalność gospodarczą przez instytucje otoczenia biznesu i instytucje szkoleniowe.
2. Priorytet IV – Szkolnictwo wyższe i nauka, którego celem jest budowa potencjału rozwojowego uczelni wyższych poprzez umożliwienie im rozszerzenia i wzbogacenia oferty edukacyjnej oraz podniesienie kompetencji kadr systemu B+R do poziomu zapewniającego efektywną współpracę jednostek naukowych i przedsiębiorstw w zakresie wdrażania osiągnięć naukowych w gospodarce.
3. Priorytet V – Dobre rządzenie, którego jednym z celów jest wzmocnienie mechanizmów kreowania i wdrażania polityk publicznych, stanowienia prawa oraz obsługi przedsiębiorców oraz poprawa jakości usług świadczonych przez wymiar sprawiedliwości.
4. Priorytet VIII – Regionalne kadry gospodarki, jego celem jest m.in. zwiększenie transferu wiedzy i wzmocnienie powiązań sfery B+R z przedsiębiorstwami służące rozwojowi gospodarczemu regionów.

Siódmy Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR) jest największym mechanizmem finansowania i kształtowania badań naukowych na poziomie europejskim. 7PR wspiera finansowo ponadnarodowe badania na rzecz i prowadzone przez MSP pragnące wprowadzać innowacje i poprawiać swoją konkurencyjność poprzez większe inwestycje w działania badawcze w celu zdobycia nowej wiedzy na rzecz wzrostu w europejskiej gospodarce opartej na wiedzy.

Wspieranie innowacyjności w regionalnych programach operacyjnych (RPO) w województwie podkarpackim przewidziano w ramach działania 1.1.B – Wsparcie kapitałowe przedsiębiorczości z RPO WP. W ramach tego programu można ubiegać się o dotacje inwestycyjne w zakresie podnoszenia konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw m.in. na inwestycje przede wszystkim oparte na szeroko rozumianych innowacjach i wiedzy oraz na zakup patentów i nowych technologii, na inwestycje z zakresu informatyzacji, a także zastosowania i wykorzystania technologii gospodarki elektronicznej oraz technologii informatycznych i komunikacyjnych (ICT). Na zwiększenie innowacyjności gospodarki województwa poprzez wspieranie rozwoju nauki, współpracy pomiędzy sferą nauki i gospodarki oraz popieranie postępu technologicznego i innowacji można ubiegać się w ramach działania 1.3 – Regionalny system innowacji.

W programach regionalnych najwięcej działań poświęcono wsparciu wprowadzenia nowych produktów i usług, zmian procesu produkcyjnego oraz opracowania i transferu nowoczesnych technologii z sektora B+R do przedsiębiorstw. Istotną rolę odgrywają także innowacyjne projekty inwestycyjne oraz wzmocnienie współpracy między strefą badawczo-rozwojową a gospodarką i prowadzenie badań oraz wdrażanie i komercjalizacja innowacyjnych technologii.

W programie operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) zamieszczono działanie I.3 – Wspieranie innowacji, w ramach którego można realizować jedynie projekty o charakterze budowlanym i infrastrukturalnym (np. budowa oraz wyposażenie w sprzęt jednostek naukowych, uruchomienie parków przemysłowych, centrów transferu technologii lub przygotowanie terenów inwestycyjnych).

Programowanie na lata 2007–2013 oraz znacząca liczba możliwych źródeł finansowania działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej wskazują, jak istotną rolę odgrywa konieczność rozwoju postaw kreatywnych i innowacyjnych w różnych obszarach działalności ludzkiej.

Przedsiębiorstwa z regionu Podkarpacia mają do dyspozycji wiele źródeł finansowania przedsięwzięć innowacyjnych, w tym fundusze strukturalne. Jak wynika z badań, przedsiębiorcy dostrzegają zarówno korzyści, jak i wady korzystania z funduszy unijnych, jednak niezaprzeczalny jest fakt, że „najważniejsze jest to, aby inwestycje w innowacje zakończyły się sukcesem, a wszyscy inwestorzy, pomysłodawcy i innowatorzy osiągnęli z nich korzyści. Skorzystają na tym nie tylko indywidualni odbiorcy, ale także cała gospodarka” [Janasz W. 2011: 59].

Finansowanie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw z woj. podkarpackiego z funduszy strukturalnych UE – korzyści i bariery

W celu dokonania analizy stopnia finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw z województwa podkarpackiego oraz usystematyzowania barier i korzyści wynikających z aplikowania o środki unijne zostało przebadanych 100 przedsiębiorstw z Podkarpacia w okresie od czerwca do lipca 2011 roku. Z zebranych informacji wynika, że ze środków publicznych na działalność innowacyjną korzystało 45 spośród 100 badanych przedsiębiorstw. Były to środki przeznaczone głównie na działania mające na celu podniesienie kwalifikacji pracowników. O część z nich przedsiębiorstwa aplikowały bezpośrednio do odpowiednich instytucji rozdzielających środki pochodzące z Unii Europejskiej. Przeważała jednak ta forma szkoleń, która była organizowana przez instytucje wyspecjalizowane, tj. szkoły wyższe, instytucje szkoleniowe i fundacje, a przedsiębiorstwa, które spełniały odpowiednie warunki, wysyłały swoich pracowników na szkolenia. Oprócz pomocy publicznej w postaci finansowania podnoszenia kwalifikacji pracowników przedsiębiorstwa korzystały również ze środków finansowych na inwestycje w majątek trwały. Były to w przeważającej większości przedsiębiorstwa średniej wielkości o wysokiej dynamice wzrostu produkcji i wąskiej specjalizacji produkcyjnej. Innowacje były prawie w 100% konsekwencją zakupu już istniejących na świecie bardzo nowoczesnych maszyn i urządzeń produkcyjnych. W opinii tych przedsiębiorstw głównymi przeszkodami we wdrażaniu innowacyjności są po pierwsze bariery mentalne po stronie

przedsiębiorców, u których pojawia się przeświadczenie, że „środki są nierealne do zdobycia”, a po drugie, jeśli już ta pierwsza przeszkoda zostanie przełamana, to pojawia się bariera w postaci trudności w znalezieniu specjalistów z sektora nauki, którzy współuczestniczyliby w realizacji innowacyjnego przedsięwzięcia. Przedsiębiorstwa wskazywały na problemy w kształtowaniu poprawnych relacji zawodowych pomiędzy pracownikami nauki a pracownikami przedsiębiorstw, w których to pojawiały się tak duże rozbieżności, że współpraca była nieefektywna.

W okresie programowania 2007–2013 aż 68 ze 100 analizowanych firm aplikuje bądź zamierza aplikować o środki publiczne na działalność innowacyjną. W tej grupie są przedsiębiorstwa, które wcześniej otrzymały tego typu wsparcie z środków finansowych UE, ale przeważają firmy, które wcześniej nie uczestniczyły w takich przedsięwzięciach. Spośród 35 firm, które wcześniej aplikowały o środki finansowe z publicznych źródeł na działalność innowacyjną, 30 wskazało, jakie usprawnienia należałoby poczynić, aby proces aplikacji był bardziej przyjazny dla przedsiębiorstw. Dominujące było stwierdzenie, że „należy bardziej uprościć proces aplikowania i zmniejszyć bariery biurokratyczne”.

W 100 przebadanych przedsiębiorstwach najczęściej rozważaną formą innowacji są innowacje procesowe. Tak odpowiedziało 60 spośród 71 firm, które zamierzają w okresie do 2013 r. aplikować do UE o środki finansowe na działalność innowacyjną, 56 przedsiębiorstw zamierza wykorzystać te środki na innowacje produktowe, 26 na innowacje organizacyjne, a 38 przedsiębiorstw będzie inwestowało otrzymane fundusze w informatyzację procesu zarządzania przedsiębiorstwem. Przedstawione powyżej wyniki oznaczają, że w większości badanych firm rozważana jest jednoczesna realizacja wielu typów innowacji. Argumenty, jakie decydują o konieczności skorzystania ze środków strukturalnych UE w finansowaniu działalności innowacyjnej, w kolejności wskazań są następujące:

- brak pomocy finansowej z UE oznacza konieczność realizacji przedsięwzięcia z własnych lub pożyczonych środków finansowych, a te są znacznie droższe,
- osłabiona dynamika gospodarki spowodowana kryzysem niesie trudności w uzyskaniu kredytu i środki unijne stają się jedynym realnym źródłem finansowania innowacji,
- doświadczenie i zadowolenie z wykorzystania publicznych źródeł finansowania innowacji w poprzednim okresie programowania zachęca do korzystania z nich w dalszym ciągu.

Wśród barier w korzystaniu ze środków unijnych badane przedsiębiorstwa najczęściej wskazywały na zbyt sformalizowane procedury aplikacyjne i biurokrację – takich wskazań było 59% badanego zbioru przedsiębiorstw. Na drugiej pozycji znalazły się problemy organizacyjne o charakterze zewnętrznym. Należały do nich między innymi bariery prawne, przepisy podatkowe, trudna współpraca z sektorem nauki, brak informacji na temat technologii, brak odpowiednich kadr, które mogłyby wspomóc procesy innowacyjne w przedsiębiorstwach. Na przyczyny natury organizacyjnej wskazała jednak znacznie mniejsza liczba ankietowanych, bo tylko 30%. Na trzecim miejscu znalazły się bariery o charakterze finansowym, a wśród nich konieczność posiadania kapitału własnego podczas aplikowania o środki unijne i na to utrudnienie wskazało 26% badanych przedsiębiorstw. Do najczęstszych barier wewnętrznych

zaliczono problemy kadrowe, brak odpowiedniej infrastruktury, lokalizację, mało innowacyjny charakter działalności operacyjnej przedsiębiorstwa. Duża liczba firm, bo aż 23 %, wskazała też na bariery mentalne wyrażające się w schemacie myślowym – „środki są nierealne do zdobycia”.

Spośród 100 ankietowanych przedsiębiorstw aż 78 odpowiedziało, że ma wiedzę na temat funduszy strukturalnych finansujących działalność innowacyjną. Wśród 12 firm, które stwierdziły, że takiej wiedzy nie posiadają, wszystkie są zainteresowane otrzymaniem informacji na ten temat.

Wszystkie badane przedsiębiorstwa dostrzegają zalety korzystania z funduszy unijnych, i tak aż 89 % twierdzi, że jest zainteresowane finansowaniem innowacji z tego źródła, uważając, że ten sposób finansowania pociąga za sobą stosunkowo niskie koszty pozyskania kapitału. 68 % przebadanych przedsiębiorstw uważa, że istnieje szeroki wybór programów i inicjatyw, jednak zdecydowana większość nie potrafi wskazać na konkretne programy, z których mogłaby pozyskać środki na realizację swoich innowacyjnych przedsięwzięć.

Przeprowadzone badania ukazują różnorodne sytuacje, w jakich znajdują się firmy realizujące projekty innowacyjne. Jako że istotą innowacji jest nowość, liczy się szybkość wdrożenia innowacji i konieczność wyprzedzenia konkurencji, do czego niezbędne są odpowiednie środki finansowe, które możliwe są do pozyskania ze środków strukturalnych. Z punktu widzenia przedsiębiorstwa podjęcie ryzyka związanego z wprowadzeniem nowych rozwiązań ze środków unijnych jest opłacalne. Odnosi się to przede wszystkim do wzrostu zysku firmy dzięki pozyskaniu nowych klientów i oferowaniu im nowych wysokiej jakości produktów. Przedsiębiorcy dostrzegają silny związek innowacyjności z konkurencyjnością. Innowacje stają się dla nich drogą do rozwoju firmy, a otrzymanie środków z UE daje możliwość osiągnięcia większych efektów w krótszym czasie. Stanowi to o sukcesie analizowanych projektów, których głównym celem jest wprowadzenie nowej technologii.

Dlatego przedsiębiorcy podkreślają, że potrzebna jest większa elastyczność zarówno na etapie procedur aplikacyjnych, jak i w trakcie realizacji projektu. Ważne jest zwrócenie uwagi na specyfikę każdej firmy oraz poszczególnych technologii. Innowacyjni przedsiębiorcy ciągle poszukują nowych możliwości, dzięki którym będą mogli zwiększać potencjał swoich firm i wprowadzać nowe produkty. Jest to szczególnie istotne dla budowy konkurencyjności polskiej gospodarki, dlatego warto przyglądać się ich problemom i starać się o udoskonalanie istniejących publicznych programów pomocowych.

Podsumowanie

Tworzenie i utrzymywanie potencjału innowacyjnego wymaga od przedsiębiorstw pozyskiwania odpowiednich zasobów, w tym środków finansowych. Każde źródło finansowania można rozpatrywać w kategoriach wad i zalet. Podobnie jest ze środkami z funduszy strukturalnych, które przedsiębiorstwa pozyskują na finansowanie przedsięwzięć innowacyjnych. Wśród najczęściej wymienianych zalet współfinansowania innowacji z funduszy strukturalnych zwraca się uwagę na:

- możliwość pozyskania kapitału,
- szeroki wybór programów i inicjatyw,

- możliwość pokrycia kosztów środkami pozyskanymi z UE,
- stosunkowo niskie koszty pozyskania kapitału.

Natomiast wśród największych wad systemu dotacji unijnych wskazuje się na :

- biurokrację, która znacznie opóźnia cały proces pozyskania niezbędnych środków,
- nadmierną formalizację wniosków oraz niepewność otrzymania dotacji,
- stosunkowo niską elastyczność w wydawaniu pieniędzy,
- konieczność posiadania wkładu własnego.

Pomimo wskazanych powyżej wad dotacji unijnych niezaprzeczalnie jest to bardzo korzystny aspekt akcesji Polski do UE. Wyniki przeprowadzonych badań wśród przedsiębiorstw z woj. podkarpackiego potwierdzają, że firmy dostrzegają konieczność finansowania innowacji z funduszy strukturalnych, które są alternatywnym źródłem finansowania nowoczesnych rozwiązań, bowiem wspierają m.in. te przedsięwzięcia, na które trudno pozyskać kapitał z innych źródeł – innowacyjne, ryzykowne oraz na wczesnym etapie rozwoju. Wyniki badań uwiarygodniły, że przedsiębiorcy z woj. podkarpackiego w dużej mierze chcą finansować innowacje z funduszy strukturalnych, dostrzegając, że kapitał własny nie musi być jedyną i wiodącą formą finansowania działalności innowacyjnej i istnieje potrzeba nabywania i poszerzania wiedzy na temat pozyskiwania kapitału z funduszy strukturalnych. K. Janasz przedstawił analizę innowacyjności polskich przedsiębiorstw pod względem dostępu do różnego rodzaju kapitału [Janasz K. 2011: 170–180]. Analizując źródła finansowania działalności innowacyjnej, zbadano dostęp do różnego rodzaju kapitału oraz strukturę finansowania innowacji, a także opinię zainteresowanych o dostępności kapitału dla innowacji. Pozwoliło to w dużym stopniu poznać przyczyny trudności z dostępem do kapitału na innowacje, określić pewien model finansowania przedsięwzięć, a także zaprojektować model, który może okazać się skuteczny w finansowaniu projektów innowacyjnych w Polsce. Przedsiębiorstwa z woj. podkarpackiego, aby stać się konkurencyjnymi na rynku, powinny mieć wiedzę i świadomość istnienia funduszy strukturalnych i badania wykazały, że taką wiedzę posiadają, ale powinny również mieć świadomość, że obok funduszy strukturalnych istnieją alternatywne źródła finansowania przedsięwzięć innowacyjnych.

Przejawy aktywności innowacyjnej, jak i jej rezultaty, zależą od wielu określających je przesłanek [Janasz, Kozioł 2007: 41–65], a wybór odpowiedniego sposobu finansowania innowacji usprawnia i przyspiesza cały ten proces.

Bibliografia

- Ciborowski R., 1999, *Innowacje techniczne a system gospodarczy Wielkiej Brytanii*, Uniwersytet w Białymstoku.
- Janasz K., 2011, *Kapitał w finansowaniu działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce. Źródła i modele*, Difin, Warszawa.
- Janasz W., 2011, *Innowacje w zrównoważonym rozwoju organizacji*, Difin, Warszawa.
- Janasz W., Kozioł K., 2007, *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa.
- Mansfield E., 1989, *Principles of Macroeconomics*, W. W. Norton & Co. Ltd, New York.
- Schumpeter J.A., 1960, *Teoria rozwoju gospodarczego*, Warszawa, PWN.
- Tinnesand B., 1973, *Towards a general theory of innovation*, University of Wisconsin, Madison, cyt. za pracą zbiorową pod red. M. Haffera i W. Karaszewskiego, *Czynniki wzrostu gospodarczego*, Toruń 2004.

Źródła internetowe

Innowacyjność 2006, Stan innowacyjności, metody wspierania, programy badawcze, raport www.pptb.pl/publikacjeraport_innowacyjnosc_pdf, stan na dzień 06.07.2011.

Oslo Manual – międzynarodowy podręcznik metodologiczny z zakresu badań statystycznych innowacji technicznych (technologicznych), wydanie 2005 rok, www.oecd.org/dataoecd/35/61/2367580.pdf, stan na dzień 06.07.2011.

www.encyklopedia.pwn.pl, stan na dzień 06.07.2011.

www.funduszeuropejskie.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/NSS.aspx, stan na dzień 06.07.2011.

Structural funds of the EU as one of the factors in stimulating innovative activities of enterprises – the review of the funds accessible in the programming period 2007–2013 in Podkarpackie Region

Summary

Abstract: The aim of the article is to show the accessible structural funds in Podkarpackie for financing the innovative activity as well as to point at the barriers and the benefits in connection with making use of them.

The article takes up the issue of significance of making use of the structural funds in raising the competitiveness and the innovativeness of the Podkarpackie Region. It contains the discussion on the sources of financing the innovative solutions, furthermore in detail are described the accessible in the Podkarpackie structural funds as the main source of financing the innovations in period 2007–2013, and access to them gives the companies opportunity of implementation of the innovative ventures.

Key words: structural funds, innovative activity, region